

‘Een roman die je móét en zál uitlezen.’

– *Time*

EEN ONEINDIG LAND

PATRICIA
ENGEL

1

Het was haar idee om de non vast te binden.

Elke nacht om tien uur ging het licht in de slaapzalen uit. De meisjes werden opgesloten in hun kamer, moesten doodstil zijn en slapen tot aan het ochtendgebed bij het kriecken van de dag. De nonnen geloofden in het wapen van de stilte en hielden de meisjes voor dat ze alleen daarmee hun diepste zelf konden ontdekken zonder een slaaf van de verleidingen van deze wereld te worden.

Eerlijk is eerlijk, volgens Talia waren de nonnen niet allemaal verschrikkelijk. Sommigen mocht ze heel graag. Ze had er zelfs bewondering voor dat ze van de tot detentie veroordeelde bewoners grotendeels gedisciplineerde *damita's** wisten te maken. Het was een justitiële inrichting. Een gevangenischool voor jeugdige delinquenten. Geen klooster, ook niet langer een parochieschool. Het overige personeel had de zusters gevraagd de religie buiten de deur te houden, maar in dit missiehuis in de bergen deden de nonnen hun eigen zin.

De meisjes oefenden overdag op een neergeslagen blik, onder toezicht van de nonnen. Ze kregen les, gingen naar therapie sessies en groepsmeditatie en deden corvee in een

* Achter in deze roman is een lijst van vreemde woorden opgenomen.

uniform van grijze sweatstof, het haar in een staart. Roddelen en elkaar aanraken waren verboden, maar als niemand keek, deden ze dat allebei.

's Avonds, in hun duistere slaapzaal, stonden ze te fluisteren bij een flard maanlicht die door het raam naar binnen viel. Wanneer de nonnen op hun wachtronde door de gang langs hun kamer liepen, werden ze zo bedreven als een doofstomme: ze gingen over op liplezen en een zelfbedachte gebarentaal, bewogen geruisloos als een kat, slopen als een dief. Ze luisterden naar de voetstappen op de verdieping beneden hen, merkten het als de houten vloerplanken trilden: de zoektocht naar overtreders, naar ordeverstoorders die de volgende ochtend straf van hun bewakers kregen.

In de nacht van hun ontsnapping maakten de meisjes expres lawaai zodat de non die wachtliep, zou komen zeggen dat ze stil moesten zijn. Zuster Susana had nachtdienst. Er waren hier veel nonnen met een late roeping na een mislukt leven. Naar verluidt was zuster Susana getrouwd geweest, maar was haar man van haar gescheiden omdat ze geen kinderen kon krijgen.

Talia had het plan bedacht. Of misschien kwam haar vader die eer toe. Die middag mocht ze met hem bellen in het kantoor van de administratie, iets wat zelden werd toegestaan. De begeleiders beperkten het contact met de familie, want ze geloofden dat daar een slechte invloed van kon uitgaan. Talia hoopte dat Mauro haar zou vertellen dat hij een manier had gevonden om haar vrij te krijgen, haar vonnis te laten opheffen. Dat hij een boete had betaald, of om hulp voor zijn dochter gevraagd aan een van de rijke bewoners van het appartementencomplex waar hij huismeester was.

Je wist nooit wie er meeluisterde, zeker niet in een quasi-gevangenis voor minderjarigen, van wie sommigen bijna

moordenaars waren. Talia en Mauro kozen hun woorden behoedzaam. Hij had alles geprobeerd, zei hij; er viel verder niets meer te doen. Ze begreep het. Het was aan haar om te ontsnappen uit deze gevangenis, dit land.

Samen met een ander meisje scheurde ze een uur lang laken aan repen, die ze loeistrak tot een dun koord draaiden. Ze telde in het donker tot duizend en gaf toen de andere meisjes het teken dat ze *Brand! Brand! Brand!* moesten gillen.

Zuster Susana verscheen in de deuropening. Talia wachtte haar op met een kussensloop dat ze vanachter over haar hoofd trok. Ze hadden er ademgaten in gemaakt, want ze wilden haar niet doodmaken, alleen maar verlammen van angst. Talia hield de non vast terwijl de anderen haar met de repen laken op een stoel vastbonden; haar warme adem streek over Talia's handen toen een ander meisje de non een sok tussen de tanden propte om het geschreeuw te smoren.

Toen Talia een maand eerder in de gevangenschool was aangekomen, had zuster Susana het vijftienjarige meisje bij zich in het kantoor geroepen en verteld dat ze haar levensloop had bestudeerd, alsof dat dossier met aantekeningen van de politie en psychologische onderzoeken op haar bureau ook maar iets belangrijks kon onthullen. 'Je bent niet zoals de andere meisjes hier,' begon ze. *Jawel hoor*, wilde Talia antwoorden. Ze wilde geen aparte behandeling, geen uitzonderingspositie als dat betekende dat er op de andere meisjes werd afgegeven. 'Ik geloof dat je tot die verschrikkelijke daad bent gekomen door je rechtvaardigheidsgevoel. Maar je hebt een man ernstig verwond. Hij had wel blind kunnen worden.'

Ze zweeg. Er klonk geroezemoes vanuit het cafetaria in de hal. Ze wist dat zuster Susana op antwoord wachtte. Misschien op een ontkenning. Op een schuldbekentenis waar-schijnlijk. De nonnen hengelden altijd naar wroeging.

‘Zou je willen veranderen? Want met geloof en discipline is alles mogelijk.’

Talia is niet gek. Ze zei ja.

De meisjes sloten zuster Susana op in hun kamer, met dezelfde sleutel die zij elke nacht voor hen gebruikte. Het zou tot de volgende ochtend duren voordat iemand haar of de meisjes kwam zoeken. De zusters en het overige personeel droegen zorg voor de heropvoeding en de veiligheid van de meisjes. Op het terrein waren ook bewakers, maar dat waren uitsluitend mannen, dus die moesten van de nonnen bij de poort aan de voorkant blijven. Zo werd voorkomen dat de meisjes verliefd werden en de mannen versierpogingen deden, alsof dat een grotere dreiging vormde dan een opstand, dan meisjes die het gebouw belegerden, zoals dat in mannen-gevangnissen voortdurend gebeurde: de illusie dat vrouwen veiliger zijn als ze tussen vrouwen verbleven.

De meisjes hielden zich weer stil. Twaalf per kamer in een gebouw met vier slaapzalen in de verschillende hoeken van het pand; elke slaapzaal werd bewaakt door een wisselende ploeg nonnen en personeelsleden. Ze kenden de andere meisjes. Ze hadden samen les en aten met elkaar. Maar die nacht bekommerden ze zich niet om hen, en Talia bekommerde zich ook niet meer om de meisjes met wie ze haar vluchtpoging had uitgedacht. Als ze onoplettend of traag waren, dan brachten ze haar vrijheid in gevaar. Ze zouden vluchten naar vriendjes, vriendinnen of familieleden die bereid waren hen te verbergen. Zelf had ze maar één week om terug te gaan naar Bogotá, en vandaar naar het vliegveld en Colombia uit.

Toen ze de diensttrap af renden, de achtertuin in en over het sportveld om over de betonnen muur met glasscherven te klimmen, zoals ze hadden bekonkeld, maakte ze zich los van

het groepje en sloop langs de binnenplaats aan de oostkant en door de poort het bos in, dat glooiend afliep naar het dal.

Voor haar laatste sprintje bleef ze in de schaduw stilstaan en keek naar de bewakers in het wachthuisje naast de oprit van het complex, hun blikken gevangen in de gloed van een tv'tje. Ze had aangenomen dat het een soort politie was. Ze droegen wapens, en de meisjes geloofden dat ze hen achterna zouden komen en in hun benen zouden schieten als ze hen bij een vluchtpoging betrapten.

Ze rende in haar eentje in de mist, over het zand en door de struiken. Het had al een paar dagen niet geregend, dus het was niet erg modderig. Ze hoorde nachtdieren. Kikkers. Uilen. Gonzende insecten. Knaagdieren of vleermuizen die ritselden in de boomkruinen. Er ging een uur voorbij. Misschien twee. Lichtbundels. Een verlichte weg weefde zich door het bomengordijn. Die volgde ze totdat hondengeblaf haar waarschuwde dat ze te dicht bij de hekken rond een *finca* kwam, dus ze liep heuvelafwaarts naar de weg.

Wanneer je haar vanuit een langrijdende auto zou zien lopen, klein van stuk in haar slobberige gevangenisuniform, de blik eerder verloren dan vastberaden, zou je niet geloven dat ze was ontsnapt uit de school voor slechte meisjes op de berg, de plaats waarvan ze beweren dat er criminelen-in-wording heropgevoed werden.

Ze bereikte een tankstation ver uit de buurt van de routes die de andere meisjes waarschijnlijk hadden genomen, ging naar een opa-achtige vrachtwagenchauffeur in een versleten spijkerbroek die aan het tanken was, en vroeg hem een lift.

‘Waar moet je naartoe?’

‘Overal, als ik hier maar weg kom.’ Ze wist alleen dat de inrichting zich ergens in het departement Santander bevond, en dat San Vicente de Chucurí de dichtstbijzijnde stad was.

De man krabde in zijn baard. ‘Mag ik je een tip geven? Nooit tegen een vreemde zeggen dat je overal naartoe wilt.’

‘Ik moet naar het zuiden. Ik hoop dat ik in Tunja uitkom, maar hoe ik er kom, maakt me niet uit.’ Ze wilde niet dat de man wist dat ze naar de hoofdstad ging, voor het geval de politie hem later vragen zou stellen. In ieder geval kon ze vanuit Tunja de weg naar huis vinden.

De man zei dat hij op weg was naar Aratoca, maar haar wel tot Barichara wilde meenemen. Daar kwamen veel toeristen en bussen langs, ze kon daarvandaan vast wel verder naar het zuiden reizen. Hij vertrok wel pas bij zonsopgang. Hij moest een paar uur slapen voordat hij de weg weer op kon.

Ze wilde niet naar het bos terug. Het zou niet lang duren of de politie had elk blad op de berg omgekeerd op zoek naar de meisjes. Ze zei tegen de man dat ze wel bij hem wilde wachten, als hij dat goedvond. Toen hij klaar was met tanken, reed hij met de vrachtwagen naar een onverhard terrein achter het tankstation en gebaarde dat ze hem kon volgen. Ze wachtte tot hij zich boog om het portier aan de passagierskant open te doen, waarna hij zijn stoel achterover kantelde, in de slaapstand.

‘Doe ook maar, als je wilt,’ zei hij met zijn ogen dicht. ‘Ik zal mijn handen thuishouden, dat beloof ik je. Ik heb twee dochters. Niet zo jong als jij, maar het zijn wel mijn kleintjes.’

Haar aarzeling was hoofdzakelijk voor de vorm. Zelfs zonder een dergelijke toezegging zou ze hetzelfde hebben gedaan: in de vrachtwagen klimmen en haar stoel zo plat mogelijk duwen zodat haar hoofd onder de raamlijst zakte. Uit het zicht.

Het gebeurde achter een cafetaria in de buurt van het El Campín-voetbalstadion. Daar had Talia na haar dienst met haar vriendin Claudia afgesproken om samen naar de film te gaan. Talia stond in het steegje naast het restaurant te wachten en rookte een sigaret met een ober die ze eigenlijk wel leuk vond, al spuugde hij een beetje als hij sprak en gebruikte hij straattaal die ze niet begreep. Twee jongens uit de keuken hadden ook pauze en stonden in een hoekje van de steeg bij de vuilcontainer te praten.

Talia stond op te scheppen dat ze binnenkort voorgoed uit Bogotá wegging. Haar moeder had eindelijk een vliegticket naar het noorden voor haar betaald. Ze zou het andere deel van haar gezin ontmoeten. New York zien, en al die coole gringo-shit die je uit films en videoclips kende. ‘Jij boft maar,’ zei de ober, en hij vroeg of ze hem er alles over wilde schrijven. Dat beloofde ze, al zou ze dat nooit doen.

De jongens uit de keuken zaten op hun hurken ergens naar te kijken bij de vuilnisbakken. Het was daar smerig en er lagen allemaal dode kakkerlakken op straat. Een van hen stond op en liep de keuken weer in. Op de plek waar hij had gestaan zag Talia een kleine kat, met een oranje klittenvacht. Ze liep er met de ober naartoe om het beestje beter te bekijken. Misschien nam ze het dier wel mee naar huis en kon ze haar vader ervan overtuigen dat dat gezellig voor hem was wanneer zij het land uit ging.

Het gebeurde in een paar tellen. De jongen die de keuken in was gegaan, kwam met snelle passen teruglopen met een schaal, en voordat iemand ‘Krijg nou wat’ kon zeggen, gooide hij een dampende vloeistof over de kat. Die lag te stuiptrekken in de stoom. Kokend vlees. Verschroeide vacht. Dood zonder een kik.

‘Wat doe je nou?’ schreeuwde Talia, maar de jongen lachte

en schopte het dode dier als een verkreukeld blikje naar de vuilnisbak.

Zelfs nu nog is het enige wat ze erover kan zeggen dat ze in een reflex handelde. De dadendrang die door haar heen stroomde, leek wel uit de aarde op te rijzen. Ze stormde de keuken binnen. De ober en de jongens dachten waarschijnlijk dat ze haar beklag bij Claudia ging doen. Maar ze liep naar een pan kokende olie op een fornuis, pakte net als de man een schaal van het buffet, doopte die in de pan, zodat de stoom haar pols schampte. Ze liep met de schaal het steegje in en toen ze dichtbij was, mikte ze hem in de richting van de kattenmoordenaar; de olie droop van hoofd op schouders, van armen op handen. Brullend viel de man op de grond, met blaren op zijn handpalmen en vingers die al snel opzwellen als worstjes.

Ze hoefden haar niet tegen te houden, want ze probeerde niet te vluchten. Ze wist dat hij niet dood zou gaan. Als ze dat echt had gewild, zou ze de hele pan van het fornuis hebben getild, of een mes hebben gepakt, en niet alleen maar een schaal. Het keukenpersoneel dromde om hem heen en begon te bidden terwijl Talia tegen het gebouw leunde en wachtte op de dingen die komen zouden.

De ambulance was er snel. De politie had langer nodig, zoals gebruikelijk. De ambulancemedewerkers wikkelden de man – inmiddels wist ze dat hij Horacio heette – in een deken terwijl hij een delirium van de shock kreeg. De agenten sloegen haar in de boeien en namen getuigenverklaringen op. Claudia kwam naar buiten en wilde weten wat er gebeurd was, en ook het andere personeel, klanten en voorbijgangers probeerden een glimp op te vangen.

Talia werd een dag en een nacht op het politiebureau vastgehouden, terwijl haar daad het stadsnieuws haalde. Slechts

een korte vermelding in de avondbulletins op tv en een paar alinea's op de lokale pagina's van de kranten. Ze hadden haar opgesloten in een schemerige, grijze ruimte met vier andere meisjes, die zeiden dat hun arrestatie met drugs te maken had, maar wie kon dat met zekerheid zeggen? De meisjes bleven Talia maar vragen waarvoor ze was opgepakt, en ze antwoordde dat ze dat niet wist, tot een van de meisjes haar met haar hoofd in de wc in de hoek van het vertrek duwde. Toen vertelde ze de waarheid maar.

De volgende ochtend werd ze onder toezicht van haar vader vrijgelaten, een voordeel wanneer je geen eerdere veroordeling hebt gehad. In de media waren ze alweer overgestapt van het verhaal over het tienermeisje dat een man had verbrand naar echte moorden en het politieke corruptieschandaal van die week. Maar de krantenknipsels die haar vader thuis had bewaard, met kleurenfoto's waar de verschroeiide Horacio op stond, met een roze, glanzend verbrand gezicht dat onder een dik verband uit piepte, had ze al gezien. Zonder haar naam te noemen, schreven de journalisten over het meisje dat hem zomaar opeens woest had aangevallen, waaraan ze toevoegden dat ze als minderjarige zou worden berecht en veroordeeld, ook al getuigde haar daad van een volwassen kwaadaardigheid. Geen woord over de kat.

Talia bedacht dat mensen die iets verschrikkelijks doen slachtoffers kunnen zijn, en slachtoffers mensen die iets verschrikkelijks doen. De getuigen die de verslaggevers hadden gesproken, zeiden dat het was alsof er een hendel werd overgehaald bij het meisje dat ze zo vaak in de buurt van het restaurant op haar vriendin hadden zien wachten. Ze haalden zelfs Claudia aan, die zei dat ze niet kon geloven dat haar vriendin tot zoiets wreeds in staat was. Ze vroeg zich af of ze dat meende. Claudia's moeder woonde ook in de Verenigde

Staten, en net als Talia was zij in Colombia achtergebleven om door haar oma te worden opgevoed. Ze deden het prima op school. Hun enige overtreding was dat ze af en toe zwakkere meisjes op school treiterden, dat ze een keer zonnebrillen hadden gestolen in El Centro Andino en weleens jongens uit andere *barrio's* voor de gek hielden, met verzonnen namen en nepaccenten.

Voordat ze naar de instelling op de berg werd gestuurd, werd ze een paar keer ondervraagd. Ze hadden haar nooit medicijnen gegeven. Zelfs niet nadat een arts had gevraagd of ze weleens aan zelfmoord dacht en ze 'Wie niet?' had geantwoord. De therapeuten en maatschappelijk werkers stonden perplex. Hoe kon een meisje zonder criminele of gewelddadige voorgeschiedenis zo'n overtreding begaan? Het verleden van de meeste meisjes op de gevangenschool bestond uit een hele reeks verontrustende incidenten, van drugsgebruik, diefstal en brandstichting tot bendelidmaatschap en mishandeling van broers, zussen of ouders. De aandrang om Horacio iets aan te doen moest ergens vandaan zijn gekomen, daar waren ze het over eens, maar Talia gedroeg zich thuis en op school voorbeeldig. Geen enkele smet. Ze checkten een lijst met trauma's. Verkracht. Misbruikt. Verwaarloosd. Ontheemd na het gewapende conflict. Wees geworden. Maar geen ervan was van toepassing op Talia. Ze vertelde dat haar moeder in het buitenland woonde en haar als baby naar Colombia had teruggestuurd. Maar dat kwam zo vaak voor dat dat onmogelijk een trauma kon opleveren.

Talia draaide het raampje naar beneden om wat frisse lucht de bedompte vrachtwagen in te laten en draaide het toen weer naar boven tegen de muggen. Telkens als ze een uur door het waas van groene heuvels hadden gereden, stopte

de oude man om met een lap de voorruit schoon te vegen. Soms praatten ze een poosje, dan zwegen ze weer. Tijdens een van die praatstukken vertelde hij haar dat hij vroeger chauffeur voor een Amerikaanse fruithandel was geweest, totdat ze hem ervan beschuldigden handel achterover te drukken. Hij bezwoer haar dat hij nog nooit één banaan had gepakt.

‘We zijn allemaal onschuldig,’ zei ze. Soms geloofde ze dat.

Na een poosje zei hij tegen haar, zonder zijn blik van de weg af te wenden: ‘Wat het ook is waarvoor je op de vlucht bent, het moet wel ernstig zijn. Je hebt geen geld en geen telefoon, en je hebt ook niet gevraagd of je de mijne mocht lenen om iemand te laten weten dat het goed met je gaat.’ Toen dat geen bekentenis wist uit te lokken, waagde hij nog een poging. ‘Je kunt me vertrouwen. Ik kan ontzettend goed een geheim bewaren.’

‘Mijn oma, die me heeft opgevoed, heeft een vreselijke, dodelijke ziekte die haar geheugen heeft aangetast, zodat ze geen notie van tijd meer heeft en iedereen een vreemde voor haar is.’ Dat was allemaal waar, behalve dat haar oma al dood was en Talia haar longen zou geven als Perla op deze aarde nog één keer adem mocht halen. ‘Ik mag niet naar haar toe van mijn wraakzuchtige ouders,’ zei ze, ‘omdat ze het niet met hun huwelijk eens was. Ze hebben mijn telefoon en mijn geld afgepakt. Ik moest wel weglopen als ik mijn oma nog voor haar dood wilde zien. Misschien herkent ze me straks niet, maar ergens vanbinnen zal ze weten dat iemand die van haar houdt bij haar is.’

Hij veegde een traan uit zijn oog en gaf toe dat hij grote spijt had dat hij zijn vrouw, de moeder van zijn dochters, had verlaten voor een andere vrouw. Toen hij doorkreeg dat hij fout zat, was het te laat. Ze wilde hem niet meer. Hij was

onderweg naar Aratoca om haar te zien, in de hoop op vergiffenis.

‘Wat vindt je andere vrouw daarvan?’

‘Niets. Ze is overleden.’

Ze reden langs borden met plaatsnamen die ze alleen nog maar op de kaart had gezien, en waar ze nooit zou komen. De vrachtwagen minderde vaart bij een controlepost.

‘Tegenwoordig zijn het soldaten,’ merkte de oude man op, ‘niet zo lang geleden nog guerrillastrijders, maar of het verschil maakt? Het ergste is dat die kinderen geen manieren hebben.’

Een jonge soldaat in camouflage-uniform kwam naar zijn raampje toe. ‘Waar gaan jullie heen?’

‘Aratoca. Daar wonen we.’

Hij wees met zijn mitrailleur naar Talia. ‘Wie is zij?’

‘Mijn nicht.’

De soldaat staaarde haar aan. ‘Is dat waar?’

‘Hij is de broer van mijn vader.’ Een familieportret uit een ander leven flitste door haar gedachten, met tantes, ooms, neven en nichten erop, een leven dat ze nooit gekend had.

De soldaat deed een stap achteruit, liet de loop van zijn wapen naar de grond zakken en gebaarde naar de andere soldaten bij de wegversperring verderop dat ze de vrachtwagen door moesten laten.

Op de weg naar beneden hing een geur van benzine, rook en vochtige aarde. Ze moest denken aan de dag waarop ze haar kwamen halen. Ze had gevraagd of ze wat kleren mocht inpakken, maar ze zeiden dat dat niet nodig was. Toen had ze overwogen om te vluchten, maar er was slechts één route door het gebouw naar de uitgang en daar stonden die agenten voor. Daarna de lange rit, de berg op. Samen met nog vijf onlangs veroordeelde meisjes werd ze als vee vervoerd, met

plastic handboeien om haar polsen. De ramen van het busje waren zwartgeverfd, maar de geur van de onbezwaarde aarde vertelde haar dat ze ver van huis was.

2

De maatschappelijk werker omschreef de instelling alsof het een zomerkamp was, een kleine kostschool in de heuvels van Santander. Een herstellingsoord, maar dan van de overheid. De meisjes kregen er les zodat ze zonder achterstand weer naar hun eigen school konden als ze hun straf hadden uitgezeten. Ze hield Mauro voor dat hij blij mocht zijn dat zijn dochter niet dezelfde behandeling kreeg als de meisjes uit de lagere klassen, *comuna's* of *invasione's*, die meestal naar strengere instellingen werden gestuurd. Ze zei dat Talia voor iemand uit de middenklasse kon doorgaan en dat ze daarom maar een halfjaar straf had gekregen, plus een kans om het goed te maken, ook al wist Mauro dat er voor de happy few in dit land niet alleen een tweede, maar ook een honderdste kans was weggelegd; in dit land waar iedereen aan geheugenverlies lijdt, waar een *narcotraficante* senator kan worden, een senator narcotraficante, een moordenaar president en een president moordenaar.

Mauro wist wat het was om vast te zitten. Hij had er nooit met zijn kinderen over gesproken, ook niet met Elena en Perla. Met mannen samen opgesloten worden in een pakhuis, zo koud als een koelcel. De schaarse douchebeurten en dekens. Dromen van bevrijding, niet naar Elena of de kinderen, maar naar het land waar de gringo's hem naartoe dreigden te ver-

bannen, alsof hij terug moest naar de hel.

Zijn thuis.

Toen ze nog klein was, had Talia haar vader vaak gevraagd wat dat woord betekende: 'thuis'. Soms dacht ze dat er een huis of een flat mee werd bedoeld, een plek waar iemand na een lange dag terugkwam. De plek waar je familieleden woonden, al waren die allang weer weg. Daar waar je je het meest op je gemak voelde. Al deze betekenissen botsten met haar eerste indruk. 'Thuis' was voor Talia waar haar oma Perla was. Waar Mauro op bezoek kwam toen dat mocht van haar oma en, via een internationale telefoonverbinding, van haar moeder Elena.

Elena en Talia's broer Nando en zus Karina waren ver weg. Als Talia haar moeder aan de telefoon had, hoorde ze haar vaak praten over Colombia als haar thuis, maar ze voegde er altijd snel aan toe dat de *vs* nu ook haar thuis waren, om misverstand te voorkomen. 'De *vs* zijn ook jouw thuis,' zei ze tegen haar dochter, 'want je bent hier geboren.'

Jaren later, toen Talia en Mauro samen in Perla's oude huis woonden, drukte ze zich stevig tegen haar vaders borst als hij voor het slapengaan in haar kamer kwam om haar de *bendición* te geven. 'U bent mijn thuis,' zei ze. 'Zelfs als mijn moeder zegt dat ik bij u weg moet, zal ik altijd weer terugkomen.'

Toen ze een klein meisje was, was een mogelijk vertrek naar Noord-Amerika niet meer dan een vage dreiging. Iets waarvan ze zich niet kon voorstellen dat ze dat ooit zou willen. Op een dag veranderde dat. Mauro zag het aan Talia's gezicht wanneer ze naar gringo-films zaten te kijken, of naar ondertitelde televisieprogramma's. De fascinatie was duidelijk en onherroepelijk. Ze gebruikte steeds meer Engelse woorden als ze met hem praatte. Hij merkte dat ze iets anders

verlangde, met tegenzin naar haar vertrouwde maar saaie leventje met hem begon te kijken.

Nu verweet hij zichzelf dat hij de hekel aan hun eigen land bij zowel Elena als Talia had aangewakkerd. Dat hij ze op allerlei voorbeelden van hypocrisie had gewezen, alsof dit gekoloniseerde land niet net zo hopeloos was als andere landen. Dat nam hij allemaal graag terug. De kwaadaardige zaadjes die hij had gezaaid bij Elena, die voordat ze Mauro leerde kennen geen andere toekomst kende dan dat ze Perla in haar *lavandería* zou helpen, die nooit verder was geweest dan op schoolreis naar Villavicencio, voor wie een reis naar Cartagena even onvoorstelbaar was als een tocht naar Rome.

Mauro was degene die haar op de gedachte had gebracht dat Bogotá niet meer was dan een *pueblo* die zich als metro-pool vermomde, en dat er meer te ontdekken viel. In hun bergen, deze hongerende valleien, stamde iedereen af van de afgeslachte inheemsens, hun onteerde stammoeders. Ze mochten de *conquistadores* haten om wat ze hadden gestolen, maar ze konden niet ontkennen dat zij hetzelfde genetisch materiaal bezaten dat de oorspronkelijke indringers ertoe had aangezet af te reizen naar het onbekende. *Los españoles* hadden hun land bezet, het omgedoopt in Nueva Granada. Hun bloedlijn verwaterd. Hun stammen verdelgd. Het volk dat ze waren. In plaats daarvan, dacht Mauro, waren ze iets anders geworden. Een volk dat zich had aangepast aan het land dat met geweld was omgedoopt tot Nieuwe Wereld; een verschroeide vogelsoort zonder vleugels, die toch kan vliegen.

Misschien, had hij eens tegen Elena gezegd, zijn wij passanten en is het onze bestemming de zeeën over te steken, net als onze ontdekkers-besmetters, en weer terug te pakken wat ze van ons hebben genomen. Elena had meer opleiding

gehad dan Mauro, maar ze gaf hem het idee dat zijn gedachten belangrijker waren. Er wordt gezegd dat drugs en alcohol het verslavendst zijn, dat die de meeste levens verwoesten. Dat klopt niet. Het is liefde.

3

Het Bogotá van Elena's en Mauro's kindertijd was een andere stad dan Talia kende. Voor het kind waren de bombardementen en ontvoeringen voornamelijk gebeurtenissen die ver weg in door de guerrilla bezette gebieden of dorpjes op de *campo* plaatsvonden, en dodentallen niet meer dan korte nieuwsflitsen. De vloedgolf van geweld in de jaren tachtig en negentig was een schrikbeeld waarop door tijdschriften bijna met heimwee werd teruggeblikt, een akelig decor in soapseries. Niet iets waarvoor Talia in haar beschermde omgeving meende bang te hoeven zijn. Een meisje van Talia's leeftijd kon de gewelddadigheden in Bogotá bijna vergeten, doen alsof die ergens in een ander land op het continent plaatsvonden, dat er geen verband was tussen de gezichten van de vermisten en de gezinnen van haar klasgenoten, en dat de harde gelaatsuitdrukking van wezen en ontvoerde kinderen die vochten in de gruwelijke, steeds omvangrijkere strijd niet net zo goed die van haar kon zijn.

Mauro's en Elena's stad in de wolken was nu een trekpleister voor toeristen, die er kwamen dansen en drinken zonder voor hun leven te hoeven vrezen. Het laatste grote, op burgers gerichte bombardement in de hoofdstad dateerde van het jaar voordat Talia werd geboren, toen het gezin al naar het noorden was vertrokken, maar de generatie van haar ouders

was opgegroeid in een tijd waarin de geweersalvo's overal in de Andes weerklonken. Op het avondnieuws, in de ochtendkranten, op trottoirs. Executies van presidentskandidaten, leraren, rechters, journalisten, gekozen ambtenaren en talloze onschuldige burgers. Auto's en bussen met halve tonnen dynamiet, genoeg om een heel gebouw op te blazen. Een bezetting van het Paleis van Justitie. Ontploffingen in vliegtuigen. Hele barrio's in puin. Verdelging van de zogenaamde *desechables*. Kinderen ontvoerd en ingezet als frontstrijders. Honderdduizenden gemarteld, verminkt, ontheemd. Slachtpartijen onder politie en arme burgers – de drugskartels, het leger, narco-guerrilla's en paramilitaire groeperingen probeerden elkaars trouwe volgelingen of huursoldaten om te leggen zonder dat duidelijk werd wie de meeste mensen doodde.

Mauro was geen misdadiger en Elena geen heilige. Toch had Mauro het gevoel dat ze een ongelijk koppel waren, want Elena vertelde hem haar geheimen en hij haar vrijwel geen een. Haar leven was niet makkelijk geweest, maar sinds hij haar kende, was hij bang Elena te bederven met pijn uit zijn verleden, dus hield hij het meeste voor haar verborgen. Hij deelde alleen wat hoofdzaken mee om haar het gevoel te geven dat ze hem begreep, en sprak omfloerst over de rest. Om te beginnen geloofde ze dat Mauro in La Candelaria was opgegroeid, terwijl hij in werkelijkheid met zijn moeder in het zuidelijkere El Pesebre woonde, een paar straten bij de Avenida Caracas vandaan, in een groen appartementencomplex onder een schuin metalen dak.

Zijn vader was vlak na zijn geboorte weggegaan. Soms beweerde Mauro's moeder dat ze in de steek was gelaten. Een andere keer zei ze dat ze haar man gewapend met schaar en bezem het huis uit had gejaagd. Hij had het appartement van

het gezin verspeeld met kaarten, maar zij had zijn speelmaat overgehaald hem zijn schuld kwijt te schelden. Er gingen geruchten dat haar man ook nog een vrouw en een kind in San Benito had, wat zijn moeder door de vingers zag, maar dat hij hun woning had vergokt pikte ze niet.

Mauro had het gezicht van zijn vader. Iets wat zijn moeder hem bleef aanwrijven. Als hij ondeugend was, weet ze dat vol afgrijzen aan zijn genen: *esos ojos mentirosos, esa quijada de salvaje*. Dan gooide ze een schoen naar zijn rug, of ze zette de schaar in de krullen die hij van zijn vader had geërfd. Ze sloot Mauro urenlang in een kast op. Soms de hele nacht. Hij kreeg geen eten van haar als ze niet wilde dat hij thuis was en bracht mannen mee naar huis die meenden dat zij de jongen ook mochten commanderen. In de buurt werd ze 'la loca' genoemd, maar Mauro verdedigde haar altijd, zoals hij zou willen dat iemand het voor hem zou opnemen.

Het jaar waarin Mauro tien werd, was een van de bloedigste in de geschiedenis van Colombia. Het was ook het jaar waarin zijn moeder vond dat zijn cijfers niet goed genoeg waren om hem op school te laten, daarvoor waren een uniform en boeken te duur. Ze stuurde hem naar haar zus Wilfreda vlak bij Bojacá in de westelijke *sabana*. Om de kost te verdienen moest hij van haar naar een begraafplaats langs de weg, om Wilfreda's vriend Tiberio, een manke ex-soldaat, te helpen met graven delven.

Ze begonnen 's ochtends vroeg als het nog donker was. Graven markeren voor de doden van de nieuwe dag, met hun spaden de grond opensteken. Mauro had een hekel aan zijn moeder omdat ze hem had weggestuurd en hij dit zware werk moest doen, maar Tiberio zei dat het hier in de *sabana* veiliger was. Hij had in het leger gezeten tot hij werd ontslagen vanwege een kogel in zijn dij – een geschenk uit de hemel,

verklaarde Tiberio, anders zou hij vast bij een gevecht zijn gesneuveld, zoals zoveel vrienden van hem. 'Ik was sterk tot dat ik moest vechten,' zei Tiberio. 'En kijk me nu eens: half kreupel en zo kaal als een biljartbal.'

Volgens Tiberio kenden de meeste mensen Colombia alleen als het land van tranen op de campo en schaamte in de stad, van begrafenissen en protesten, van corruptie en ont-heemding. Maar dat was niet hoe de goden het land hadden bedoeld. Het werkelijke Colombia was een majestueus land-schap dat uit veel meer dan valleien en bergketens bestond. Het bevatte oerwouden, sierra's met sneeuwkapen, zwarte en witte zandstranden aan weerszijden van het land; rivie-ren die de Amazone voedden, de levensader van heel Zuid-Amerika; de nevelwouden en de *altiplano's*, de tafelbergen van Chiribiquete, en La Guajira, waar een goudgele woestijn de Caraïbische Zee kuste. En zulke krachtige vogels en dieren dat ze met hun klauwen en tanden de bedrieglijkste mensen in het land aan stukken konden rijten.

Tiberio zei dat volgens de Voorouderlijke Kennis de jaguar de oorspronkelijke, goddelijke eigenaar van het vuur en het jachtgereedschap was, maar toen het dier op een keer een mens die honger en kou leed in het regenwoud tegenkwam, kreeg hij medelijden en vertrouwde het onbehaarde, tweebe-nige wezen zijn overlevingsgeheimen toe. De mens beloonde de jaguar door zijn vuur en jachtwapens te stelen, zodat het dier nu uitsluitend op lichaamskracht en sluwheid is aange-wezen. Vandaar dat het dier sindsdien uit is op wraak.

Op een keer had Tiberio een wilde jaguar gezien toen hij met zijn bataljon patrouilleerde langs de kust van Urabá, waar het mangrovebos in de jungle overgaat. Toen een van de soldaten zat te dutten onder een mangoboom sprong er een jaguar uit het struikgewas op hem af. Zou de jaguar weten

dat zijn prooi een mens was? vroegen ze zich af. De soldaat verzette zich en de jaguar verdween in het bos. Van de plaatselijke bevolking hoorde hij dat iemand die een aanval van een jaguar overleefde magische krachten kreeg.

Daar dacht Mauro over na toen hij die avond naar Wilfreda's huis ging, waar de regen op het dak roffelde, en vele avonden daarna toen zijn jaren in de sabana erop zaten en hij weer naar huis mocht van zijn moeder. Maar op zijn veertienste begon hij nog meer te lijken op de man die haar zoveel verdriet had gedaan, dus werd hij opnieuw verbannen. Tijdens zijn omzwervingen door parken, waar hij slecht kon slapen in de open lucht, dacht hij na over de vraag hoe iemand alleen door het overleven van een aanval door een wild, gewijd wezen heilig kon worden.

Mauro woonde telkens bij verschillende burens, tot ze hem zat werden. Hij sliep op verlaten terreinen en in steegjes, tunnels en buizen, soms met andere, in een cocaïne-waas verkerende zwerfjongeren, tot hij Jairo ontmoette, een straatrover die El Centro als werkterrein had. Jairo kreeg met Mauro te doen en bood hem een slaapplek bij zijn familie in Ciudad Bolívar aan; een wijk die was gebouwd tegen de zuidelijke helling, die uitkeek op de stad en waar de regen de onverharde paden in snelstromende beken veranderde.

Met het geld dat hij van voetgangers en zakenmensen had geroofd, had Jairo voor zijn familie, die in een krot boven aan de helling woonde, een huis met bakstenen muren en elektriciteit onder aan de helling kunnen regelen. Mauro ging alleen de wijk in of uit als Jairo bij hem was, omdat de *pan-dillero's* achter elke vermeende indringer in hun territorium aan zaten. Iedereen had ontzag voor Jairo, want hij had het er levend afgebracht toen politieagenten hem arresteerden

omdat ze dachten dat hij bij een van de plaatselijke bendes zat. Ze sloten hem op in een vertrek, trokken zijn kleren uit, sloegen hem, bewerkten hem met een nijptang en trokken hem een plastic zak over zijn hoofd, tot hij buiten bewustzijn raakte. Dit ging dagenlang zo door, want ze wilden dat Jairo de namen van bendeleiders en hun schuilplaats zou verlinken. Jairo liet niets los en werd uiteindelijk vrijgelaten. Het waren de jaren waarin er honderden tienerjongens op deze heuvels werden vermoord: slachtoffers van paramilitaire huurmoordenaars in burger, volksmilities die massamoorden pleegden, met sociale zuivering als doel. Men zei dat de politie zich alleen in deze wijk liet zien als ze doden kwam registreren.

Mauro lag 's nachts op een mat op de keukenvloer, terwijl Jairo en zijn familie in de twee andere kamertjes sliepen. Dan voelde hij de tektonische druk van de heuvels om hem heen, hoe iedere zonsondergang hem dieper in dit moeder- en vaderloze leven duwde. Hij wilde zo graag weg, maar kon nergens heen.

Elke dag als Jairo de *cerro* verliet om de trottoirs rond Hotel Tequendama af te schuimen, ging Mauro op zoek naar een baantje. Hij probeerde het bij cafetaria's, fastfoodketens en winkels, maar tevergeefs. Vervolgens hing hij wat rond op de Paloquemao-markt, waar hij met de marktverkopers probeerde aan te pappen, tot hij een oude man, Eliseo genaamd, zover kreeg dat hij mooie piramides van zijn groenten mocht maken, tegen vergoeding van een half salaris en een slaapplek in het magazijn.

Elena ging één keer in de week naar de markt. Mauro keek ernaar uit om haar dan te helpen. Terwijl de andere klanten afrekenden en doorliepen naar de andere stalletjes bleef Elena zorgvuldig haar fruit uitzoeken. Zelf had ze het liefst lulo

en guanabana, haar moeder vond maracuja lekkerder, zei ze. Mauro pakte de vruchten zo voorzichtig in alsof ze van porselein waren, zodat ze ze thuis zonder butsen in de fruitschaal kon leggen. Ze kwam helemaal voor dit stalletje naar Paloque-mao toe, omdat ze er de mooiste sortering hadden. Dat mocht Mauro's vader best weten, zei ze, wijzend naar Eliseo.

'Dat is mijn vader niet. Ik werk hier alleen maar.'

Hij was nog maar net vijftien, maar vreemd genoeg voelde hij zich veel ouder dan de veertienjarige Elena, die klein en tenger was, bijna katachtig met haar lange armen en smalle heupen. Ze droeg vaak felroze kleren met bloemmotiefjes, alsof ze aan zee woonde en niet in hun stad in de bergen. Ze had lange wimpers en gitzwarte ogen, die vaak branderig aanvoelden vanwege het wasmiddel in de lavandería van haar moeder. Haar in een vlecht en niet als de andere meisjes, die het los lieten hangen zodat ze het telkens konden aanraken. Nooit sieraden, op het kettinkje met een gouden hanger van de Virgen del Carmen na. Hij was verlegen wanneer hij met haar praatte en deed zijn best om geen straattaal te gebruiken of te laten merken dat hij maar enkele jaren naar school was geweest. Hij luisterde naar geleerde mensen op de televisie en las de kranten die de bezoekers in de buurt van de markt lieten slingeren, zodat hij iets had om over te praten wanneer Elena weer naar zijn stalletje kwam. Hij wilde haar zo graag het idee geven dat hij het waard was om te leren kennen.

In april van dat jaar ontplofte een autobom in de buurt van *Calle 93*. Volgens de radio waren er veel doden en honderden gewonden. *Bombazo's* waren niets nieuws, maar ditmaal kon Mauro alleen maar aan Elena denken. Hij wist niet waar ze woonde. Ze kon wel vlak in de buurt zijn geweest. Het was een plek met veel winkels en cafés. In gedachten zag hij haar daar

met haar vriendinnen samen. En toen die explosie, waarna ze moesten rennen voor hun leven.

Mauro sliep op een pallet met een stuk karton als matras, ineengedoken onder een afgedankte deken. Vaak kon hij in de koude, vochtige nacht alleen in slaap komen als de drank hem vanbinnen verwarmde. Tiberio had eens gezegd dat de *Muisca* geloofden dat de nacht, wanneer de krachten van de aarde tot bedaren kwamen, een tijd van herstel was. Maar 's nachts gilden er voortdurend sirenes van politiewagens en ziekenauto's door de stad. Slapen in stilte – hij kon er zich niets bij voorstellen. De kans daarop leek net zo gering als de kans dat hij het bed met Elena zou delen.

Hij telde de ochtenden af tot hij haar weer zou kunnen zien. Toen ze eraan kwam, moest hij zich inhouden om haar niet in zijn armen te nemen. In plaats daarvan keek hij toe terwijl ze fruit uitzocht en hij vertelde haar dat hij blij was dat ze ongedeerd was. Langzaam maar zeker werden ze van vreemden bekenden en daarna vrienden die elke week een paar uur samen doorbrachten. Hij zocht haar op in haar wijk. Nam *cattleya*'s van de bloemenverkopers op de markt voor haar mee, en van zijn weinige geld trakteerde hij haar op een mango con limón of een *arepa* met kaas, die ze samen op een bankje in een park of op een plein opaten. Elena voerde de korstjes altijd aan de duiven. Ze zei dat het niet hun schuld was dat ze honger hadden.

'Nee,' zei Mauro. 'Daar valt nu eenmaal niets aan te doen.'

Maanden later, in december, loodste Elena hem stiekem haar huis in het armere deel van de wijk Chapinero binnen, terwijl haar moeder in de wasserij op de begane grond aan het werk was. Ze glipten door de zijdeur en slopen de trap op, voorbij de slaapkamers, naar het platte dak. De omringende gebouwen waren laag genoeg zodat ze uitkeken over stad, die

zich uitspreidde tussen de bruine, ronde bergen.

Elena klaagde er nooit over dat Bogotá zich steevast in saai grijs hulde, bekendstond als de Latijns-Amerikaanse hoofdstad waar de meeste regen viel, met een zon die slechts met tegenzin door de wolken brak en nauwelijks verwarmde. Zelfs niet over het drukke verkeer, het lawaai, het rommelen en beven van de aarde onder hun voeten. Tenminste niet zoals Mauro. Daar was hij jaloers op, en op nog veel meer dingen. Dat ze een moeder had die van haar hield, dat ze al haar hele leven veilig op één plek woonde, ook al brokkelde hun huis hier en daar af en ging elke extra peso naar het voortbestaan van de lavandería. Hij wist dat Elena als kind eenzaam was geweest. Geen broertje of zusje. Een vader die toen ze nog klein was in Venezuela ging werken en niet meer terugkwam. Weinig vriendinnetjes, op wat buurkinderen na, omdat ze ieder vrij uurtje in de wasserij doorbracht om haar moeder te helpen. Dat ze zo alleen was, verklaarde mogelijk waarom ze hem zo makkelijk in haar leven binnenliet. Hij was ook jaloers op haar vergevingsgezinde instelling, waardoor ze zichzelf eerder bevoorrecht vond dan in de steek gelaten. Die eigenschap vergeleek hij met zijn eigen woede op het chaotische land en de stad met zijn droefgeestige lucht: woonplaats van zijn moeder, altijd met haar rug naar hem toe en een verwijt op haar tong.

Wat zag Bogotá er van bovenaf vredig uit, ontspannen als na het uitblazen van een lang ingehouden adem. Een paar dagen eerder was Escobar gedood op een dak in Medellín, en er zinderde een uitzinnige blijdschap in de lucht, hoop dat er eindelijk een eind aan het geweld zou komen, maar wel met een zweem bezorgdheid over wat er mogelijk volgde.

Mauro zei tegen Elena dat Escobar de ideale zondebok was voor een land dat geen haar beter was dan de beruchte

drugsbaron. Door openlijk gewetenloos te zijn, dwong hij de bevolking haar eigen gewetenloosheid onder ogen te zien. Want kan iemand die in dit land is geboren, volhouden dat hij zich anders zou hebben gedragen als hij ook zoveel geld en macht had? Hij dacht terug aan Jairo en de jongens in Ciudad Bolívar, die op de kliffen bijeenkwamen om te drinken en met hun wapens te patsen, en die beweerden dat een narcotrafi-cante meer respect verdiende dan een politicus.

Elena keek Mauro glazig aan als hij dat zei. Hij vertelde haar nooit iets over de jaren die hij op de campo en in de heuvels had doorgebracht, zelfs niet waar hij iedere nacht sliep nadat ze bij haar voordeur afscheid hadden genomen. Ze dacht dat hij dan naar La Candelaria ging, waar hij volgens zijn zeggen bij een oom woonde. Hij had haar verteld dat hij wees was, wat in de buurt van de waarheid kwam. Elena stelde niet veel vragen. Zij was anders dan hij. Hij keek telkens naar het verleden terug, of zijwaarts, en bleef maar in cirkels denken. Elena zag alleen het moment zelf, en beleefde iedere dag met hem alsof het zowel hun eerste als hun laatste op aarde was. Voor haar was het alsof Mauro op de Paloquemao-markt geboren was, alsof de hemel hem daar uitsluitend voor haar had neergezet. Misschien wilde ze zijn hele geschiedenis niet weten omdat ze aan de manier waarop hij zijn rusteloosheid verborg, zijn voortdurend gespannen staat, intuïtief had aangevoeld dat ze niet op haar hoede voor hem hoefde te zijn. Hij wilde dat Elena zich bij hem net zo veilig voelde als hij bij haar. Mogelijk merkte ze dat hij een toevluchtsoord nodig had.

Die middag zaten ze bij haar thuis op de rand van het dak en bewonderden de koperkleurige, uitgestrekte hoofdstad, de donker wordende bergen. Hij kuste haar. Hield haar hand vast toen de nacht het luchtruim opslokte. Hij herinnerde

zich de sabana, waar hij onderkomens voor de doden had gegraven, en dacht aan de bedrogen en wraakzuchtige jaguar ergens onder hun stad, voorbij alles wat ze ooit zouden zien.

Talia ontsnapt uit een justitiële inrichting voor meisjes in de bergen van Colombia. In Bogotá wacht haar vader op haar met een vliegticket naar de Verenigde Staten. Ze móét haar vlucht halen, anders loopt ze haar enige kans mis om herenigd te worden met haar moeder, broer en zus, van wie ze al twaalf jaar gescheiden is.

Deze caleidoscopische vertelling laat het verhaal zien van een familie die uiteengerukt is door deportatie. Alle gezinsleden proberen op hun eigen manier elkaar te bereiken en vast te houden.

Patricia Engel, dochter van Colombiaanse immigranten, is een internationaal geprezen auteur. Haar debuut *Veins of the Ocean* won de Dayton Literary Peace Prize. *Een oneindig land* werd bekroond met de New American Voices Award.

‘Een oneindig land is een vernietigende aanklacht tegen een immigratiebeleid dat gezinnen uit elkaar scheurt, en tegelijk een intiem verhaal over de zoektocht van één gezin naar een thuis.’

– *Financial Times*

‘Hartverscheurend en diepgaand. Een must-read.’

– *Boston Magazine*

